

Međunarodnopravni okviri transporta, čuvanja, prerade i odlaganja otpada

Prof. dr Vladan Joldžić, doc. dr Ana Batrićević,
asist. Vera Stanković

Naučni rad
UDC:628.4.032/047

UVOD

Otpad kao proizvod tehnogenih procesa često se iskazuje kao snažni faktor negativnog uticaja na kvalitet životne sredine, što posebno važi za takozvani opasni otpad. Ovi uticaji iskazivi su: 1. tokom procesa nastajanja otpada, 2. transporta, 3. prerade i 4. finalnog odlaganja. U cilju smanjenja (ili izbegavanja) negativnog uticaja opasnog otpada na životnu sredinu, neophodno je sinhronizovano postupanje država po osnovu zajednički formiranih a jasno obavezujućih međunarodnopravnih tekstova, te njihovo usvajanje i razrada na nivou nacionalnih zakonodavstava. Šta više i pojedine druge materije, iako nisu otpadi u pravom smislu reči, mogu negativno da utiču na životnu sredinu, na primer, azotna đubriva u procesu nitrifikacije. Dobar primer rečenog je njihovo dejstvo na zemljišta i vode podunajskih država [15].

Izlažući o tehnogenim a ekološki neželjenim uticajima otpada logično je da se krene od jednog broja međunarodnopravnih tekstova: univerzalnog značaja, potom globalnog, te kontinentalnog, a u finalu i regionalnog. Pri tom su neki od ovih tekstova od opšteg pravnog značaja, ali bitni i za materiju koju izučavamo, a drugi od direktnog značaja za adekvatan pravni a praktički pristup problemima ekološki negativnih tehnogenih uticaja.

U izlaganju što sledi, obzirom na ograničen prostor članka, ali i mnoštvo za izučavanu materiju značajnih pravnih tekstova, izlagaćemo lakonski samo o onim među njima najznačajnijim.

1. UNIVERZALNA PRAVNA PRAVILA OD ZNAČAJA I ZA MATERIJU TRANSPORTA, ČUVANJA, PRERADE I ODLAGANJA OTPADA

Kao što ustavi predstavljaju svojevrzne: a.) opšte osnove, b.) okvire i c.) usmerivače u razvoju zakonodavstava tako se i na nivou međunarodnog prava, zajedničkom voljom brojnih država, formiraju obavezujuća dokumenta opšteg pravnog značaja, takođe bitna i za temu kojom se bavimo.

Adresa autora: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Gračanička 12

Rad primljen: 15. 08. 2016.

Rad prihvaćen: 30. 10. 2016.

Na prvom mestu valja navesti „Povelju Ujedinjenih nacija [4]“, koja uspostavlja „Međunarodnu ekonomsku i socijalnu saradnju (9. poglavlje)“, propisujući poštovanje ljudskih prava (čl. 55., pod c.), što, jasno, obuhvata i pravo čoveka na zdrav život i zdravu životnu sredinu, kako unutar tako i van granica država, obzirom na globalna kretanja raznovrsnih uticaja i dobara. Pri tom su države obavezane (po osnovu čl. 103.) i da se svi principi i obaveze koje iz nje proističu moraju da smatraju hijerarhijski višim od onih iz bilo kog sledećeg obavezujućeg teksta međunarodnog prava kao i zakona suverenih država [19]. Ovo znači da to automatski važi i za sve tekstove kojima se tretiraju pitanja negativnih tehnogenih uticaja.

Sledeća od značaja je „Univerzalna deklaracija UN o ljudskim pravima“ [31], koja jasno propisuje da svako ima pravo na život i sigurnost (čl. 3.), što obuhvata i pravo na adekvatne standarde življenja (čl. 25.), otuda i na zaštitu ovih standarda, uključujući i ekološki standardi [20].

Među normama opšteg globalnog značaja je i član 19. „Međunarodnog sporazuma o civilnim i političkim pravima“ [13] koji obezbeđuje pravo svakome na informacije, što u aktuelnom vremenu obuhvata i pravo na ekološki značajne informacije, kako od državnih službi tako i od pravnih lica privrednih poslanika [18].

„Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima“ [14] obavezuje države na obezbeđivanje: a.) zdravih i sigurnih radnih uslova (čl. 7. pod b.), a takođe i b.) življenja (čl. 11.), što podrazumeva i obezbeđivanje svih neophodnih uslova ekološke, ali i industrijske higijene (čl. 12., st. 2., pod b.) [18].

1972. godine formirana je takozvana „Stokholmska deklaracija“ [9], koja ukazuje: 1. da su za čoveka bitni ne samo prirodni, već i radom stvoreni elementi okruženja, 2. da je zaštita i poboljšanje kvaliteta životne sredine urgentna potreba, 3. da aktivnosti ljudi izazvaju opasna zagađenja na širokim prostorima, utičući na kompletnu biosferu i vrednosti koje je čovek stvorio, 4. da je većina ekoloških problema država proizvedena industrijali-

zacijom, 5. da stalni rast stanovništva opterećuje životnu sredinu, što zahteva razvoj i usvajanje adekvatnih ekoloških politika i mera od strane država, 6. na neophodnost napora u pravcu poboljšanja kvaliteta životne sredine u skladu sa zahtevima prirode i njenim očuvanjem za sadašnje i buduće generacije, i 7. na neophodnost odgovornosti građana, institucija i društva u celini na svim nivoima, uključivši i međunarodni. Potom, u svom drugom delu Deklaracija pobraja principe ekološkog prava koji su zaživeli u stvarnosti [17, 22]. Otuda sada ovi elementi postaju osnovi i okviri od uticaja i na formiranje subspecialističkih pravnih tekstova od značaja i za zaštitu od ekološki negativnih transgraničnih tehnogenih uticaja.

Među posmatranim tekstovima Međunarodnog javnog prava značajno mesto zauzima i „Bečka deklaracija o ljudskim pravima“ [29], samim tim što jasno propisuje obavezu: da sve države ulože napore da uspostave poštovanje ljudskih prava, znači i u skladu sa svim važećim elementima međunarodnog ekološkog prava [pod I (1), prvi stav] te u tome sarađuju [pod I (1), drugi stav], kao i da potrebe razvoja ne opravdavaju uskraćivanje međunarodno priznatih prava ljudi [pod I (10), treći stav], te da se pravo na razvoj mora da koristi tako da zadovolji ekološke potrebe sadašnjih i budućih generacija [pod I (11), prva alineja]. Šta više ovaj dokument jasno kaže da protivpravno odbacivanje otrovnih i opasnih produkata i otpada potencijalno predstavlja ozbiljan atak na ljudsko pravo na život i zdravlje [pod I (11), prvi stav, 2. rečenica], iz kog razloga poziva (članom 37., 2. stavom) na uspostavljanje saradnje kroz regionalne i subregionalne aranžmane, kao i razvoj zakonodavstava država, primerenih ovim ciljevima [čl. 83.], pri čemu članom 11. govori direktno i isključivo o ekološkim pravima, obavezama i odgovornostima.

Da bi se države, pravna lica i građani na vreme i adekvatno upoznali sa svim ekološki bitnim podacima, pa tako i o negativnim tehnogenim uticajima, uključujući i one što prelaze granice, bilo je neophodno formiranje i „Arhuske konvencije“ [6], posebnog teksta globalnog značaja koji kroz više svojih članova reguliše obavezu državama da omoguće pristup informacijama od ekološkog, posebno moguće negativnog ekološkog značaja, ali i pravo svim subjektima prava na adekvatan pristup ovim informacijama. Tek uz posedovanje dotičnih informacija moguće je dalje adekvatno postupanje, pa tako i spram tehnogenih a ekološki negativnih uticaja [18].

2. GLOBALNA PRAVNA PRAVILA OD DIREKTOG ZNAČAJA ZA MATERIJU TRANSPORTA, ČUVANJA, PRERADE I ODLAGANJA OTPADA

Čovečanstvo već decenijama formira obavezujuća dokumenta globalnog značaja usmerena na sprečavanje ekološki negativnih tehnogenih uticaja, kako kroz procese privređivanja tako i postupanja sa otpadima. Obzirom da je ovih akata veliki broj ukazaćemo samo na one najznačajnije.

Već dugi niz godina izrazit problem predstavljaju prekogranično kretanje, tretman i odlaganje nuklearnih otpada, iz kog razloga se tretiraju specijalizovanim pravnim tekstovima, od kojih su tri od posebnog značaja za temu kojom se bavimo. Još davne 1959.g., unutar „Ugovora o Anktartiku“ [28] jasno je Stranama ugovornicama propisana zabrana odlaganja nuklearnih otpada na Anktartiku (čl. V). Za sam transport ovih otpada, uključujući i prekogranični, propisano je da mora da bude obavljen u skladu sa tehničkim zahtevima „Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnih materijala“ [8] Međunarodne atomske agencije [10, 23]. Pri tom takozvani „Zakonik o postupanju u međunarodnom transgraničnom transportu radioaktivnog otpada“ [5] jasno obavezuje na: 1. zaštitu ljudskog zdravlja i životne sredine (čl. 1.), 2. siguran transport teritorijom i preko granica (čl. 3., st. 3.), obezbeđivanje svih za to neophodnih koraka (čl. 3., st. 4.), 3. obezbeđivanje potrebnih saglasnosti, odnosno notifikacija, drugih država za prolaz preko njihovih teritorija (čl. 3., st. 5.), kao i 4. na sigurno odlaganje ovih otpada (čl. 3., st. 1.), pri čemu ni jedna država koja ne poseduje neophodne uslove, tehničke i administrativne, ne sme da dozvoli uvoz ovih materijala (čl. 3., st. 7.).

Međunarodna zajednica je 1997. godine donela posebnu „Konvenciju o sigurnosti iskorišćenog goriva i o sigurnom postupanju sa iskorišćenim radioaktivnim otpadom“ [16], a niz njenih članova je od značaja i za zaštitu ljudi i životne sredine od nuklearnih otpada, posebno jer obavezuje i na adekvatne konstrukcije za postupanja sa istim, što znači i za to potrebnih prevoznih sredstava (vidi elemente članova: 11., 12, 13. 14. i 15.).

Kako je problem generisanja raznovrsnih otpada naglo rastao u vremenu posle 2. svetskog rata tako je došlo i do pojave njihovog masovnog potapanja u morima i okeanima, otuda i prvih problema još sredinom pedesetih godina 20. veka. Ipak, adekvatna „Konvencija o sprečavanju zagađivanja mora potapanjem otpada i drugih materija“ [19] formirana je tek 1972.g., kao međunarodni ugovor namenjen sprečavanju zagađivanja mora i dovođenja u opasnost njihovog živog sveta, kao i ljudi (čl. 1.), otpadima i drugim materijama. Ona oba-

vezuje države na saradnju u sprečavanju dotičnih zagađivanja (čl. 2.). Obaveze država potom detaljno razrađene pratećim Protokolom [24], članovima 2. i 3. Posebno je zabranjeno Stranama da izvoze otpade i srodne materije u druge države, kao i njihovo odlaganje ili spaljivanje na moru (čl. 6. Protokola).

„Međunarodna konvencija o sprečavanju zagađivanja sa brodova“ [11], kao svojevrsna razrada i dopuna prethodno navedene konvencije, uspostavila je pravila sprečavanja zagađivanja mora i okeana svim vrstama otpada sa brodova, što znači i njihovih negativnih tehnogenih uticaja, uključujući i zabranu potapanja nuklearnih otpada [čl. 11. st. 1. pod (b) i čl. 12.]. Tokom vremena je dograđena značajnim aneksima, i to: Aneksom I — kojim su regulisana pitanja prevencije zagađivanja uljima (1983.g.), Aneksom II — Regulacijom kontrole zagađivanja škodljivim supstancama (1987.g.), Aneksom III — Prevencija zagađivanja štetnim supstancama iznetim na mora u spakovanoj formi (1992.g.), Aneksom IV — Sprečavanje zagađivanja kanalizacijom sa brodova (2003.g.), Aneksom V — Sprečavanje zagađivanja otpadima sa brodova (1998.g.) i Aneksom VI — Sprečavanje zagađivanja vazduha sa brodova (2005.g.) [19].

Među dokumentima bitnim za problematiku transporta, čuvanja, prerade i odlaganja otpada posebno mesto zauzima takozvana „Bazelska konvencija“ [28] koja kroz „Opšte obaveze (čl. 4.)“ jasno obavezuje Strane: 1. da generisanje opasnih otpada svedu na minimum (čl. 4., st. 2., pod a.), 2. na ekološki prihvatljiv menadžment, uključujući u to i odlaganje opasnog otpada (čl. 4., st. 2., pod b.), 3. da sprečavaju moguća „curenja“ (čl. 4., st. 2., pod c.), 4. na smanjivanje transgraničnih kretanja na minimum, uz kvalitetnu zaštitu životne sredine i čoveka (čl. 4., st. 2., pod d.), 5. na onemogućavanje izvoženja opasnih otpada na terene država koje ga zakonima zabranjuju (čl. 4., st. 2., pod e.), 6. da izvoz opasnih otpada obavljaju uz punu dostupnost neophodnih informacija Stranama preko čije će se teritorije da kreće (čl. 4., st. 2., pod f.), 7. da sprečavaju uvoz ukoliko postoji sumnja da isti neće biti izvršiv na ekološki prihvatljiv način (čl. 4., st. 2., pod g.), 8. da sarađuju koliko god je potrebno u prekograničnom transportu opasnih materija (čl. 4., st. 2., pod h.), i 9. da uspostave krivičnu odgovornost za kršenje odredbi Konvencije (čl. 4., st. 3.), o čemu smo u ranijim tekstovima detaljnije pisali [19].

Za problematiku proizvodnje i prekograničnog kretanja otpada od posebnog značaja je i tzv. „Stokholmska konvencija“ [25] koja reguliše postupanja sa proizvodima i otpadima koje karakterišu takozvani postojani organski polutanti (čl. 6., pod 1.), obavezujući na ekološko bezbednosna po-

stupanja i sa otpadima (čl. 6., st. 1., pod d.), što obuhvata i pitanja i njihovog prekograničnog transporta [čl. 6., st. 1., pod (a) (I)], a u skladu sa međunarodnim pravilima i standardima [čl. 6., st. 1., pod (a) (IV)], te njihovog odlaganja [čl. 6., st. 1., pod (a) (II)], kako smo takođe i to u ranijim radovima detaljnije objasnili [19, 20]. Na ovom mestu naglašavamo da se, iako logički povezana sa „Stokholmskom konvencijom“, takozvana „Roterdamska konvencija“ [7] ne odnosi na otpade, te i ne može da bude deo ovoga rada, koji se bavi pitanjima otpada i njihovog prekograničnog kretanja i dejstava, već drugog, posebnog rada.

Ovim konvencijama valja dodati i niz dokumentata međunarodnog prava kojima nije primarni ali jeste jedan od zadataka i regulacija postupanja sa otpadima. Ovo je vidljivo, primera radi, unutar „Konvencije o pravima mora“ [30] iz koje su na posmatranu materiju primenljivi čak pet njenih članova (145., 147., 194., 195., i 204.), koji pružaju zaštitu od raznovrsnih zagađivanja sa obala, platformi, brodovlja i tokom raznih aktivnosti. Takođe i unutar „Agende 21 [1]“, posebno teksta iz njenog Poglavlja 20., pod 20.41. (c) koji poziva vlade: a.) da sarađuju u borbi sa ilegalnim transportom opasnih otpada, kao i b.) na razmenu za to potrebnih informacija (Agenda 21., Poglavlje 20., pod 20.44).

3. PRAVILA OD KONTINENTALNOG I REGIONALNOG ZNAČAJA ZA TRANSPORT, ČUVANJE, PRERADU I ODLAGANJE OTPADA

Ovih je dokumenata veći broj. Da navedemo, primera radi, samo nekoliko.

„Protokol o prevenciji zagađivanja Mediterana pri prekograničnom kretanju opasnih otpada“ [23], njegove članove: 5., pod (1) i (3), te 6., st. 1., t.: 1.-5., kojima se strane jasno obavezuju na kretanje opasnih otpada preko granica država Mediterana samo ukoliko se poseduju odgovarajući pravni i tehnički preduslovi za to, inače će se isto smatrati nezakonitim i kriminalnim (čl. 9.).

Sličan prethodnom je i „Ugovor iz Kotonua“ [26] njegov član 32., st. 1., pod (d) kojim je jasno propisana obaveza saradnje uz puno poštovanje važećih pravila bezbednog transporta i odlaganja opasnih otpada.

Još značajnija je „Bamako konvencija [3]“ koja zabranjuje uvoz svih vrsta opasnih otpada u države Afrike i isti proglašava za kriminalnu aktivnost (čl. 4., st. 1.), a takođe i bacanje ovih otpada u mora (čl. 4., st. 2.), a i sam izlaz dotičnih otpada iz zemlje porekla ka drugoj državi, a bez njenog zakonitog pristanka takođe ne dozvoljava (čl. 6.).

Prethodnima je sličan i „Ugovor SAD i Kanade o prekograničnom kretanju opasnih otpada“ [2], koji

sa više članova (1., 2., 3., 4. 5...) jasno reguliše pravila kretanja pomenutih otpada preko granice ovih država.

ZAKLJUČAK

Pomenutim ugovorima opšteg globalnog, ali i kontinentalnog značaja, može biti pridodat obiman spisak drugih, sličnih, od užeg prostornog i predmetnog značaja, ali nam za rad definisan prostor u ovom momentu ne dozvoljava. Ipak, istraživanje je pokazalo da ih je uistinu veliki broj, od direktnog ili indirektnog ali snažnog značaja za razumevanje kretanja opasnih otpada preko granica kao i mogućnosti njihovog odlaganja, naročito trajnog, uz obavezu poštovanja niza dokumenata od ekološkog ili i ekološkog značaja, počev od onih najopštijih obavezujućih akata međunarodnog javnog prava preko opštih a obavezujućih dokumenata ekološkog prava do niza specijalistički usmerenih, kakvi su akti formirani na nivou Prava mora, ali, još i više, na nivou Međunarodne atomske agencije. No o njima će više biti reči u knjizi čije izdanje sledi tokom godine.

LITERATURA

- [1] AGENDA 21, Rio, 13 August 1992, A/CONF.151/26 (Vol. II).
- [2] Agreement Between the Government of Canada and the Government of the United States of America Concerning the Transboundary Movement of Hazardous Waste, Year 1986 (consolidated text).
- [3] Bamako Convention on the Ban of the Import into Africa and the Control of Trans-boundary Movement and Management of Hazardous Wastes within Africa (1991).
- [4] Charter of the United Nations, San Francisco, Year 1945.
- [5] Code of Practice on the International Transboundary Movement of Radioactive Waste, Resolution GC (XXXIV)/RES/530, IAEA INFCIRC/386, 21 September 1990.
- [6] Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters, done at Aarhus, Denmark, on 25 June 1998.
- [7] Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade (Rotterdam Convention), Diplomatic Conference, Rotterdam on 10 September 1998.
- [8] Convention on the Protection of Nuclear Material, New York, 3rd March 1980, INFCIRC/274/Rev. 1.
- [9] Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm [1972], poznata i kao Stockholm Declaration.
- [10] International Atomic Energy Agency (IAEA), organizacija u okviru UN, formirana 1957.g.
- [11] International Convention for the Prevention of Pollution from Ships (MARPOL). Adoption: 1973 (Convention), 1978 (1978 Protocol), 1997 (Protocol - Annex VI). Dobijeno od IMO – the International Maritime Organization – the United Nations specialized agency with responsibility for the safety and security of shipping and the prevention of marine pollution by ships.
- [12] International Covenant on Civil and Political Rights, General Assembly of the United Nations on 19th December 1966, *United Nations Treaty Series*, Vol.: 999, I-14668.
- [13] International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, General Assembly Resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966.
- [14] Joldzic Vladan: Analitic study concerning the tor for: 1. nitrate directive and 2. good agricultural practise, as well as the nitrate directive implementation plan, part of World Bank Danube River Enterprise Pollution Reduction Project, Year 2004.
- [15] Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management. International Atomic Energy Agency. INFCIRC/546. 24 December 1997.
- [16] Joldzic Vladan: Ecology law - general part, Or on the Elements necessary for the establishing and existing of the Independent Law Discipline, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd, 2007.g.
- [17] Joldžić Vladan, Poglavlje III – Značaj političkih i pravnih konstrukcija formiranih pre Arhuske konvencije, unutar knjige Arhuska konvencija i demokratizacija u oblasti životne sredine, autora: V.Joldžić, L.Jovanović i Dj.Jovanović, izdavača Ecologica, Beograd, 2015.g.
- [18] Joldžić Vladan: Ekološka politika Od ideje do izgradnje međunarodnog ekološkog prava. Izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja (skraćeno IKSI), Beograd 2008.
- [19] Joldžić Vladan: Ekološko pravo. Opšti i Poseban deo, Beograd, 2010.
- [20] Joldžić Vladan: Ekološko-pravna zaštita kao razvojno promenljiva. Teorijsko-praktički pristup. Izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja. Beograd, 2011.g.
- [21] Joldžić dr Vladan: Ekološko pravo – Opšti deo, ili o elementima neophodnim za uspostavljanje samostalne discipline pravnih nauka; izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 1999.g.
- [22] Joldzic Vladan: Ecology law - general part, on the Elements necessary for the establishing and existing of the Independent Law Discipline, izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja; Beograd, 2007.g.
- [23] Protocol on the Prevention of Pollution of the Mediterranean Sea by Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal, Izmir, Turkey, on 1 October 1996.
- [24] Protocol to the Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter, Year 1996.

- [25] Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants, Stockholm, 22 May 2001.
- [26] The ACP-EU Partnership Agreement, Cotonou, on 23 June 2000, okvirni sporazum EU i 79 država Afrike, Kariba i Pacifičkog ostrvlja.
- [27] The Antarctic Treaty, 1 December 1959, USA, Washington, D.C. Dostupan sa: <https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=0800000280136dbc>
- [28] The Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal, adopted in 1989. Tekst dostupan od Secretariat of the Basel Convention sa: www.basel.int.
- [29] Vienna Declaration and Programme of Action, Adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993.
- [30] United Nations Convention on the Law of the Sea, Montego Bay, 10 December 1982.
- [31] Universal Declaration of Human Rights, UN General Assembly Resolution 217 A (III) of 10 December 1948.

IZVOD

MEĐUNARODNOPRAVNI OKVIRI TRANSPORTA, ČUVANJA, PRERADE I ODLAGANJA OTPADA

Različite kategorije otpada, proizvod privrednih i tehnogenih procesa, često se ispoljavaju kao snažni ekološki negativni faktori od lokalnog, regionalog, pa čak i globalnog uticaja. I to ne samo kroz faze svog stvaranja već i transporta, tretmana, kao i trajnog odlaganja. Da bi se efikasno zaštitili od ovih uticaja neophodna je višefazna sinhronizacija napora država u tom cilju, ispoljena pri formiranju za to neophodnih međunarodnih pravnih pravila, ali i kroz njihovu usklađenu razradu na nivou zakonodavstava, ciljno formiranje zakonskih i podzakonskih dokumenta. Ovo važi i za Republiku Srbiju. Naš rad ukazuje koji su to najznačajniji elementi dotičnog mozaika od značaja za zaštitu od negativnih tehnogenih uticaja otpada.

Ključne reči: otpadi, produkcija, transport, tretman, odlaganje, pravni pristup.

ABSTRACT

INTERNATIONAL LAW FRAMEWORKS OF TRANSPORTS, STORAGE, TREATENING AND FINAL DISPOSAL OF WASTE

Different categories of waste are products of various economic and technogenic processes, often expressed as powerful factors of negative local, regional, trans-border and even global environmentally expressed and unwanted influence, influences through the processes of making, transport, treathening and final disposal. To protect from such environmentally unwanted influences it is necessary to synchronize the efforts of states, which is only possible, at first place by developing of appropriate international environmental law elements and, at the second phase, by such documents ratifying and elaborating through national legal and sub-legal acts. This is of importance for the Republic of Serbia also. The aim of this paper is to select law elements that are most important for the environmental protection of negative waste influences.

Keywords: waste, production, transport, treatment, disposal, legal approach.